VIITE: Eduskunnan sivistysvaliokunnan asiantuntijapyyntö asiassa HE 259/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle liikuntalain muuttamisesta.

Aluehallintovirastojen asiantuntijalausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle liikuntalain muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 22.6.2022 pyytänyt kirjeellään aluehallintovirastoilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi liikuntalain muuttamisesta 19.8.2022 klo 16.15 mennessä. Aluehallintovirastot ovat antaneet lausuntonsa 16.8.2022.

Eduskunnan sivistysvaliokunta on 11.11.2022 pyytänyt kirjeellään Etelä-Suomen aluehallintovirastolta (ESAVI) asiantuntijaa kuultavaksi 22.11.2022 asiassa HE 259/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikuntalain muuttamisesta. Lisäksi eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt ESAVI:a toimittamaan asiasta kirjallisen asiantuntijalausunnon 21.11.2022 mennessä.

Aluehallintovirastot tekevät tiivistä valtakunnallista yhteistyötä ja yhteisenä asiantuntijalausuntona lausuvat seuraavaa:

<u>Liikuntalain muutosesitykset</u>

Aluehallintovirastot pitävät kannatettavina hallituksen esitykseen eduskunnalle liikuntalain muuttamisesta (HE 259/2022 vp) sisältyviä liikuntalain muutosesityksiä. Aluehallintovirastot pitävät erityisen hyvänä, että kestävä kehitys siirretään tavoitteiden toteuttamisen lähtökohtaosiosta varsinaiseksi tavoitteeksi.

<u>Lakia alemman asteinen säätely</u>

Liikuntalain 13 §: ns. delegointiraja

Liikunnan edistämisestä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (550/2015, 11 §) säädetään toimivallasta liikuntapaikkojen perustamishankkeissa. Sen mukaan aluehallintovirasto on valtionapuviranomainen sellaisissa liikuntalain 13 §:ssä tarkoitettuja liikuntapaikkoja koskevissa perustamishankkeissa, joiden arvioidut kokonaiskustannukset ovat enintään 700 000 euroa. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että ns. delegointiraja nostetaan 700 000 eurosta 1 200 000 euroon. Nykyinen kustannusarvion raja on aiheuttanut jonkin verran sitä, että hankkeen kustannusarvio on tietoisesti ilmoitettu alakanttiin, jotta hanke on saatu aluehallintoviraston päätettäväksi. Lisäksi rakennuskustannusten nousu on yksi tarkastelussa huomioon otettava seikka. Rakennuskustannukset nousivat vuosien 2008 ja 2021 välillä 21,5 %. Rakennuskustannusindeksi nousi joulukuun 2020 ja joulukuun 2021 välillä erityisen voimakkaasti (10,2 %).

Aluehallintovirastot puoltavat esitystä. Aluehallintovirastot katsovat, että delegointirajan nostaminen esityksessä esitetyin perusteluin on aiheellista. Delegointirajan nosto lisäisi aluehallintovirastoissa päätettävien hankkeiden määrää yhteensä noin 10-15

LOUNAIS-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 0295 018 000
kirjaamo.lounais@avi.fi
www.avi.fi

Turun päätoimipaikka
Itsenäisyydenaukio 2
PL 22
20801 Turku

kappaleella vuosittain. Esitetty delegointirajan nosto siirtäisi aluehallintovirastojen päätettäväksi lähinnä lähiliikuntapaikka- ja kenttähankkeita. Aluehallintovirastot huomauttavat samalla, että delegointirajan nosto esityksen mukaisesti tulisi huomioida aluehallintovirastoille hankkeille jaettavaksi osoitettavien määrärahojen suuruudessa.

Lisäksi aluehallintovirastot haluavat tuoda sivistysvaliokunnalle tiedoksi alueellisten liikuntaneuvostojen asettamisesta seuraavaa:

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi liikuntalain muuttamisesta, johon aluehallintovirastot lausuivat 16.8.2022, ehdotettiin muutettavaksi alueellista liikuntaneuvostoa koskevaa pykälää siten, että jatkossa aluehallintovirastossa asiantuntijaelimenä olevan alueellisen liikuntaneuvoston asettaisi aluehallintovirasto itse maakunnan liiton sijaan.

Luonnoksessa todettiin, että aluehallintovirastoista annetun lain (896/20099 4 §:n (932/2013) mukaan aluehallintovirastot hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä liikuntatoimen toimialalla. Voimassa olevassa liikuntalaissa alueellisen liikuntaneuvoston asettamistehtävä on annettu maakunnan liittojen tehtäväksi. Maakunnan liitoille ei liikuntalaissa ole osoitettu muita tehtäviä. Tehtävä on maakuntien liittojen tehtävissä pieni ja tehtävänä jäänyt merkityksettömäksi, joten on luontevampaa, että valtionhallinnon viranomainen asettaisi asiantuntijaelimensä itse. Ottaen huomioon liikuntalain 7 §:n ehdotetut muutokset niin asetuksen 5 § 1 momenttia ehdotetaan esityksessä muutettavaksi siten, että jatkossa maakunnan liiton sijaan aluehallintovirasto asettaisi alueellisen liikuntaneuvoston kuultuaan liikunnan eri aloja edustavia yhteisöjä sekä liikunnan toimialan merkittäviä yhteistahoja. Kyseinen esitys on jätetty pois nyt lausuttavana olevasta hallituksen esityksestä eduskunnalle liikuntalain muuttamisesta (HE 259/2022 vp).

Aluehallintovirastot katsovat 16.8.2022 antamansa lausunnon mukaisesti, että liikunnan edistämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (550/2015, liikunta-asetus) 5 § 1 momenttia tulisi aiemman hallituksen esitysluonnoksen mukaisesti muuttaa siten, että mikäli alueelliset liikuntaneuvostot myös jatkossa hoitavat liikunta-asetuksen (550/2015) 6 §:ssä määriteltyjä tehtäviä, niin aluehallintovirastot asettaisivat alueelliset liikuntaneuvostot maakunnan liittojen sijaan kuultuaan liikunnan eri aloja edustavia yhteisöjä sekä liikunnan toimialan merkittäviä yhteistahoja. Näihin kuultaviin tahoihin voivat lukeutua myös maakunnan liitot. Koska alueelliset liikuntaneuvostot ovat liikuntalain (390/2015, 7 § 1 mom) nojalla asiantuntijaeliminä aluehallintovirastoissa, alueellisten liikuntaneuvostojen asettaminen aluehallintovirastoissa on luontevaa.

Aluehallintovirastot katsovat, että edellä mainittu muutos selkeyttäisi toimivaltakysymyksiä aluehallintovirastojen ja maakunnan liittojen välillä alueellisten liikuntaneuvostojen asettamistilanteissa ja mahdollisissa kokoonpanomuutoksissa neuvostojen toimintakauden aikana. Aluehallintovirastot pitävät tärkeänä, että alueellisen liikuntaneuvoston kokoonpanossa pystytään erityisesti arvioimaan esteellisyysnäkökulma ottaen huomioon liikunta-asetuksessa (550/2015, 6 §) säädetyt alueellisen liikuntaneuvoston tehtävät. Alueellisten liikuntaneuvostojen laaja-alaisen ja ajantasaisen asiantuntijuuden varmistaminen on keskeistä, jotta alueelliset liikuntaneuvostot voivat parhaiten toteuttaa niille liikunta-asetuksessa säädettyjä tehtäviä erityisesti lausuntojen antamisen ja aloitteiden tekemisen osalta alueellisen liikunnan ja liikuntapolitiikan kannalta laajakantoisista ja alueellisista merkittävistä asioista. On tärkeää, että

liikunta-asetuksen (550/2015) 5 § 3 momentin mukaisesti liikuntaneuvostoissa on aidosti edustettuina liikunnan eri toimialueet, liikunnan kansalaisjärjestöt ja kunnat sekä alueelliset ja kielelliset näkökohdat, eikä jäsenistössä painotu yksittäisten toimijoiden edustus. Liikuntaneuvoston jäsenten tulee olla perehtyneitä liikuntapolitiikkaan tai liikunnan eri aloihin. Aluehallintovirastojen näkemyksen mukaan edellä mainittu ei kaikilta osin toteudu nykyisessä asettamismenettelyssä.

Aluehallintovirastot katsovat lisäksi, että alueellisten liikuntaneuvostojen asettaminen aluehallintovirastoissa olisi luontevaa myös aluehallintovirastojen toiminta-alueiden näkökulmasta. Aluehallintovirastot edistävät aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 2 §:n nojalla alueellista yhdenvertaisuutta. Kunkin aluehallintoviraston toiminta-alue kattaa valtioneuvoston asetuksessa aluehallintovirastoista (906/2009, 1 §) säädetyn mukaisesti pääasiassa useita maakuntia.

Maakunnan liitot puolestaan ovat alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (756/2021, laki alueiden kehittämisestä) 7 §:n nojalla kuntalain (410/2015) 55 §:ssä tarkoitettuja kuntayhtymiä. Kunkin maakunnan liiton toiminta-alue on maakuntajakolaissa tarkoitettu maakunta. Laissa alueiden kehittämisestä (756/2021, 17 §) säädetään maakunnan liittojen tehtävistä. Maakunnan liitot hoitavat lain 17 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan tehtäviään edistämällä maakunnan yleistä kehittämistä ja etuja. Maakunnan liitot ovat siten edunvalvontaluonteisia aluekehittämisviranomaisia omilla toiminta-alueillaan. Alueelliset liikuntaneuvostot ovat liikuntalain (390/2015, 7 § 1 mom) nojalla asiantuntijaeliminä aluehallintovirastoissa, jotka siis edistävät yhdenvertaisuutta pääasiassa maakunnan liittojen toiminta-alueita laajemmalla toiminta-alueellaan. Siten on erityisen ongelmallista, että nykytilanteessa maakunnan liitot voivat esimerkiksi nimetä jonkin maakunnan liiton edustajan alueellisen liikuntaneuvoston puheenjohtajaksi. Aluehallintovirastoa velvoittavat kaikessa toiminnassa hyvän hallinnon periaatteet, kuten hallinnon oikeusperiaatteen mukainen puolueettomuus koko toiminta-alueellaan (hallintolaki 434/2003, 2 luku). Jos aluehallintovirastot asettaisivat itse asiantuntijaelimensä, muun muassa puolueettomuuden toteutuminen alueellisen liikuntaneuvoston toiminnassa tulisi nykyistä paremmin varmistettua.

Jos kuitenkin katsotaan hallituksen esityksen eduskunnalle liikuntalain muuttamisesta (HE 259/2022 vp) mukaisesti, että maakuntaliitot nimittävät myös jatkossa alueelliset liikuntaneuvostot, aluehallintovirastot pitävät erittäin tärkeänä, että alueellisten liikuntaneuvostojen nimeäminen tosiasiallisesti toteutuu liikunta-asetuksessa (550/2015) 5 § 1 momentissa säädetyn mukaisesti. Liikunta-asetuksen (550/2015) 5 § 1 momentissa säädetään, että maakunnan liitto asettaa alueellisen liikuntaneuvoston kuultuaan liikunnan eri aloja edustavia yhteisöjä sekä liikunnan toimialan merkittäviä yhteistahoja. Useiden eri aloja edustavien yhteisöjen ja liikunnan toimialan merkittävien yhteistyötahojen kuuleminen nimitysvaiheessa takaa sen, että alueellisen liikuntaneuvoston kokoonpanossa on aidosti edustettuina liikunta-asetuksen (550/2015) 5 § 3 momentin mukaisesti liikuntapolitiikkaan ja liikunnan eri aloihin perehtyneitä liikunnan eri toimialueiden, liikunnan kansalaisjärjestöjen ja kuntien sekä alueellisten ja kielellisten näkökohtien edustajia.

Aluehallintovirastot katsovat joka tapauksessa, että alueellisten liikuntaneuvostojen tehtävän ja tarkoituksen perusteellinen tarkastelu on tarpeen jatkossa.

LOUNAIS-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 0295 018 000
kirjaamo.lounais@avi.fi

www.avi.fi

Turun päätoimipaikka
Itsenäisyydenaukio 2
PL 22
20801 Turku